

Roll No :

Total No. of Questions : 12]

[Total No. of Printed Pages : 4

APG-1023

M.A. (Previous) Examination, 2021

SANSKRIT

Paper - IV

(व्याकरण तथा भाषा विज्ञान)

Time : 1½ Hours]

[Maximum Marks : 100

खण्ड-अ

(अंक : 2 × 10 = 20)

नोट :- सभी दस प्रश्नों के उत्तर दीजिए (उत्तर-सीमा 50 शब्द)। प्रत्येक प्रश्न 2 अंक का है।

खण्ड-ब

(अंक : 8 × 5 = 40)

नोट :- सात में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दीजिए (उत्तर-सीमा 200 शब्द)। प्रत्येक प्रश्न 8 अंक का है।

खण्ड-स

(अंक : 20 × 2 = 40)

नोट :- चार में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर दीजिए (उत्तर-सीमा 500 शब्द)। प्रत्येक प्रश्न 20 अंक का है।

खण्ड-अ

2 each

1. सर्वेषां प्रश्नानाम् उत्तराणि (50 शब्देषु) देयानि—

(i) विरामोऽवसानम्॥ संक्षिप्त व्याख्या विधेया।

(ii) ह्रस्वो नपुंसके प्रातिपदिकस्य॥ लघु व्याख्या कार्या।

BI-785

(1)

APG-1023 P.T.O.

- (iii) इग्यणः सम्प्रसारणम् ॥ संक्षिप्ता व्याख्या करणीया।
- (iv) वसोः सम्प्रसारणम् ॥ लघ्वी व्याख्या विधेया।
- (v) प्रथमानिर्दिष्टं समास उपसर्जनम् ॥ संक्षिप्तव्याख्या विधेया।
- (vi) नलोपो नजः ॥ लघ्वी व्याख्या कार्या।
- (vii) कर्तृकरणयोस्तृतीया ॥ संक्षिप्त टिप्पणी विधेया।
- (viii) षष्ठी शेषे ॥ लघ्वी टिप्पणी विधेया।
- (ix) भाषोत्पत्त्याः प्रमुखसिद्धान्तेषु चतुर्णां नामानि लेख्यानि।
- (x) उच्चारण-संस्थाननामानि लेख्यानि।

खण्ड-ब

अधस्तनेषु केषाञ्चित् पञ्चानां प्रश्नानाम् उत्तराणि (200 शब्देषु) देयानि, 2-3 प्रश्नौ अनिवार्यौ स्तः।

2. अधोलिखितेषु पदेषु द्वयोः पदयोः संस्कृत-भाषया सिद्धिः करणीया (अनिवार्यः प्रश्नः)–

- (क) हरयः
- (ख) क्रोष्टा
- (ग) रमाभिः
- (घ) वारि

4×2=8

3. अधोलिखितेषु द्वयोः सूत्रयोः संस्कृत-भाषया व्याख्या करणीया (अनिवार्यः प्रश्नः)–

- (क) नादिचि ॥
- (ख) जसि च ॥
- (ग) याडापः ॥
- (घ) अल्लोपो नः ॥

4×2=8

4. अधोलिखितयोः द्वयोः सूत्रयोः सोदाहरणव्याख्या करणीया–

- (क) हो ढः ॥
- (ख) रषाभ्यां नो णः समानपदे ॥

4×2=8

5. अधोलिखितयोः द्वयोः पदयोः समाससिद्धि करणीया—
- (क) अधिगोपम्
- (ख) प्राचार्यः 4×2=8
6. अधोलिखितयोः द्वयोः सूत्रयोः व्याख्या करणीया—
- (क) तद्धितेष्वचामादेः॥
- (ख) चार्थे द्वन्द्वः॥ 4×2=8
7. रेखांकितपदेषु विभक्तेः नाम तस्याः विधायकसूत्रं च लिखत—
- (क) ग्रामं परितः वनं वर्तते।
- (ख) सोहनः नेत्रेण काणः अस्ति ?
- (ग) पत्ये शेते।
- (घ) देवदत्तः कटे आस्ते। 4×2=8
8. टिप्पणी विधेया—
- (क) भाषायाः दिव्योत्पत्ति-सिद्धान्तं स्पष्टीकरोतु।
- (ख) भाषापरिवर्तनकारणेषु भौगोलिकप्रभावं स्पष्टीक्रियताम्। 4×2=8

खण्ड-स

कयोर्द् द्वयोः प्रश्नयोः सुविस्तृतम् उत्तरं (500 शब्देषु) दीयताम्।

9. अधस्तनानां सूत्राणाम् उदाहरणपुरः सरा व्याख्या विधेया—
- (क) न विभक्तौ तुस्माः॥
- (ख) वसोः सम्प्रसारणम्॥
- (ग) तथायुक्तं चानीप्सितम्॥
- (घ) इत्थंभूतलक्षणे॥
- (ङ) षष्ठी चानादारे॥ 4×5=20

10. अधस्तनानां सूत्राणाम् उदाहरणपुरः सरा व्याख्या विधेया—

(क) सह सुँपा ॥

(ख) नस्तद्धिते ॥

(ग) विशेषणं विशेष्येण बहुलम् ॥

(घ) राजाहः सखिभ्यष्टच् ॥

(ङ) शेषाद्विभाषा ॥

4×5=20

11. अधस्तनानां सूत्राणाम् उदाहरणपुरः सरा व्याख्या विधेया—

(क) अचो ङिति ॥

(ख) साम आकम् ॥

(ग) ह्रक्रोरन्यतरस्याम् ॥

(घ) कर्तृकर्मणोः कृति ॥

(ङ) हीने ॥

4×5=20

12. द्वयोः विस्तृतम् उत्तरं दीयताम्—

(क) ग्रिम-नियमः उदाहरणपुरः सरः व्याख्यातव्यः।

(ख) अर्थपरिवर्तनस्य कारणानां विवेचनं कुरुत।

10×2=20